

Mirakel in Leffinge

vijftig jaar Leffingeleuren

1977-2026

Leesexemplaar

MIRAKEL IN LEFFINGE

Lode Pauwels & Kurt Vandemaele

P E L C K M A N S

1

1977–1987

Van dorpsfeest tot festival, de pioniersjaren

Een man van de wereld	11
Maarten maakte de brug	12
De Brugge maakt de jeugd	13
De Paulusfeesten in Leffinge	14
De pioniers	15
De geboorte van vzw De Zwerver	19
Jan was de man	20
1978: De tweede editie	23
De verkeerde conventie	26
Een volks gebeuren	29
‘Er is iets’ veranderd	32
Kunst was meer dan een gimmick	34
Ontmoeting	34
1983: De Tijd stond niet stil	44
1984: Phoenix van Mass and Individual Moving	44
De luide muziek in het huis van een doofstom koppel	45
Café met tribune	51
Het mislukte concert van Elisa Waut	53
Voor niets gaat de zon op	56
1987: Vaya Con Dios voor een prijsje	56
Alles is niets	57

GETUIGENISSEN

HENDRIK TRATSAERT	60
MIEKE DOBBELS	62

VRIJWILLIGERS

LEFFINGE, HET VRIJWILLIGSTE DORP VAN VLAANDEREN	64
VAN VADER OP ZOON EN VAN DOCHTER OP VADER	65
FIKSEN, REGELN EN VERSIEREN	66
VLIEGENDE BRIGADE	68
DE WORST IS AANGEBRAND	69
DE BOUVIER VAN HOTEL JANSSENS	70
GREGORY EN DE TOREN	72
‘DE LIEFDE VOOR HET FESTIVAL GEEF JE DOOR’	72
FEESTENDE MANNEN PLASSEN IN HET WILD	77
KAN HET FESTIVAL BESTAAN ZONDER VRIJWILLIGERS?	78

2 1988–1999

De dubbele verhuis

Stappen in de herinnering	84
De reggaejaren	86
In 1989 mocht het zijn	92
Turbosound: het geluid van de muur	93
1990: Richman, poor man	95
Internationalisering en de bijbehorende problemen	97
Groter en groener	98
De dure indiaan en de norske Amerikaan	103
1993: De winkel van dEUS en consoorten	106
Het rookgordijn van Julian Cope	107
De vinger van Luc De Vos	110
dEUS en Dury	111
Jools, John, Graham en de anderen	115
Toen Leffingeleuren pas twintig was	115
Tijd voor techno	117
Het (voorlopige) einde van het café	128
Het jaar van de dubbelslag: Anouk én Los Lobos	132

GETUIGENISSEN

JIMMY DEWIT	140
JOHANNES VERSCHAEVE	142

BACKSTAGE

ARTIESTEN ZIJN OOK MAAR MENSEN	145
HET PLASPLEZIER VAN WARE EN WELLER	148
DE FRIVOLE FRATSEN VAN DAAN	151
PORTO ZONDER STRESS	152

3 2000-2014

Een verhaal van groeien, bloeien en snoeien

Cultuursubsidies als hefboom	160
Hoe Lode een hele Jan werd.....	162
2001: Starflam wel en niet	164
Een gitaar van Levllers en een kus van de juffrouwen	168
The king of the surf guitar.....	168
Zonder stilte geen muziek	173
2003: Sweet Relief.....	174
Hangar 1, meer dan een bergplaats	176
Arno en zijn liefde voor Leffinge	176
De blijde intrede van Johan	178
Toen je dertig films kon zien in een half uur	179
Vinger Aan de Pols.....	183
Rode wijn voor Bram.....	184
'Zeide Wakker?'	184
Geen tijd om uit te blazen	184
Hot, hip en hype.....	188
Exit Hangar 1, enter Club Terminus.....	191
Films die je moet horen	194
2008-2010: Leffingeleuren scoort een hatrick	197
Goose én Gotye: West-Vlaamse toppers	198
De kleinste onder de groten.....	202
Nooit was het beter	204
2008-2012: Sterke aanwezigheid in Oostende	211
Karma in het Kursaal.....	211
Jazzmattaz, Benga en Paul Kalkbrenner.....	212
Eyjaflajallajökull	213
Buraka Som Sistema en Netsky	217
De laatste dans, part 1	217
Warme winters en andere initiatieven	218
Iedere club zijn concert.....	220
Opnieuw een muziekcafé	221
Brammeke Pis als chauffeur van Fucked Up	222
Het einde van de Terminus	223
2011-2014: Grenzen aan de groei voor Leffingeleuren	225
Die keer dat Arno niet super was.....	226
Drie dikke headliners.....	228
Slapeloze nachten	228
De laatste dans, part 2.....	232
Hoop doet leven.....	234
CAMPING	240

GETUIGENISSEN

TIM VANHAMEL	244
ROBIN PROPER-SHEPPARD	246
ARNE SPELTINCX	248

VRIJWILLIGERS

VRIJWILLIGERS - EEN DORP VOL HELPENDE HANDEN	250
EERST LEFFINGELEUREN ZELF BELEVEN	251
ZOALS DAT GAAT IN LEFFINGE: VAN (GROOT)VADER OP (KLEIN)ZOON	252
DE 'AANGESPOELDEN'.....	252
EEN STAMBOOM VOL VRIJWILLIGERS	253

4 Vanaf 2015 Schoon schip

2015: Alles werd anders.....	261
Twee publieken op één plek	266
Het jaar van Idles	272
Keukenmixer	274
Afscheid van Jan	277
Een tragisch ongeval	278
Voor het zingen de kerk uit.....	278
Er mag al eens gelachen worden.....	287
De pauzeknop van het leven	289
Corona stond niet op de affiche.....	296
Knaldrang.....	299
‘Een vaccin tegen malheur’	300
Zelden zo’n gretig publiek gezien.....	303
It’s time to push the button.....	303
Een frisse doorstart voor Leffingeleuren	308
2023: Van Kapel naar Apollo.....	309
De affiche van Fien.....	310
Met Thurston op café	312
Ruim op voorhand uitverkocht.....	316
Tom Vermeir in de ban van King Hannah.....	318
Buiten feesten	319
DJ-booth	321
Busker Stage voor nieuwe talent	324
Meer bands, minder speelkansen.....	325
Cumbia, Billiam en Maruja	326
Asterix	326
Een nieuwe façade voor De Zwerver.....	328
Flip Kowlier stelt zijn record scherper.....	328
Hemelse muziek in de kerk	331
2026: Een halve eeuw later	334
Moving motion.....	335

INTERVIEWS

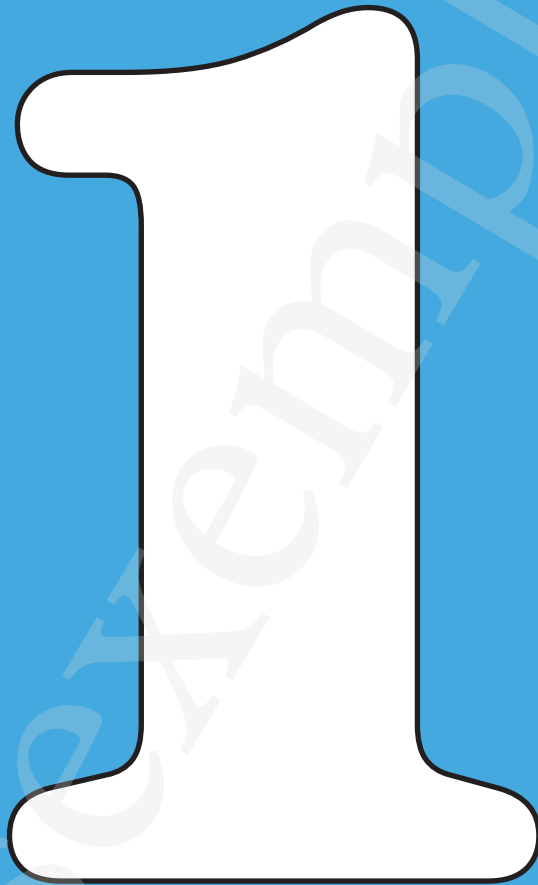
RAYMOND VAN HET GROENEWOUD.....	338
KAMAGURKA.....	344
FLIP KOWLIER	348
GABRIEL RIOS	352
LUC & ETIENNE	354

NAWOORD..... 358

Gloria, 1986.
© Soenen-Verhaeghe / Galerie Studio

1977–1987

**Van dorpsfeest tot festival,
de pioniersjaren**

Koen Lovecke op de kasseien voor Het Zwerverhof.

Hoewel de eerste Leffingeleuren pas in september 1977 plaatsvond, begint dit verhaal al op kerstdag 1973. Het *kinneke Jezus* maakte nog samen met de os en de ezel muziek in zijn kribbe toen Koenraad 'Koen' Levecke een café op de markt van Leffinge opende: Het Zwerverhof. De Bredenaar had de jaren ervoor de halve wereld afgereisd en wellicht was hij op zijn pad op het idee voor de naam van het café gekomen. Niet dat er alleen verdwaalde zielen aanspoelden. Het café verwierf al snel een stevige reputatie als bruine kroeg. Al kon toen niemand vermoeden dat uit het vonkje dat hij met zijn initiatief verwekte zo'n groot vuur kon ontstaan.

'Het is hier het hol van Pluto, maar er staat wel een reusachtige kerk', dat is wat Johan Opstaele vroeger weleens zei. De Gentse kunstenaar-filmmaker heeft een speciale verhouding met het dorp en zou mee zijn stempel drukken op het festival. 'Iemand had hier eerder al iets neergezet dat groter was dan het dorp zelf.' In 1877, precies honderd jaar voor de start van het eerste festival, startte de bouw van de kerk met de dertientorens. De werkzaamheden zouden drie jaar duren. Het was een opdracht van de Brugse bisschop Faict, die van Leffinge afkomstig was. De Onze-Lieve-Vrouwekerk werd al vlug 'De kathedraal van het noorden' genoemd. 'En in dat onooglijke gat kwam in de schaduw van die veel tegrotekerke een dorpscafé waar zelf mensen uit Oostendenaartoe kwamen, omdat het zo bijzonder was. Koen trok het dorp open', aldus Johan.

Een man van de wereld

Voor veel van zijn klantenginger inderdaad een nieuwe wereld open. Een van hen was Frank Vaneessen, toen nog een jonge snaak van een jaar of zestien. 'Voor Koen er zijn intrek nam, had dat pand lang leeggestaan', herinnert hij zich. 'Al vanaf mijn twaalf jaar was dat voor mij een speelterrein. Ik sloop er binnen en zat er soms boven. Het was lang een goed draaiend café geweest, in die tijd heette het Het Belgisch Hof. Zo stond het op de voorgevel, met daaron-

der "bij H. Boerhave". Het was een café annex groentewinkeltje. Maar het café stond al een tijd leeg toen Koener passeerde. Hij zocht iets om op zijn gemak te zijn. Hij wilde een rustig leventje.'

Laten we zeggen dat Koeneen onrustig geziel was, op zoek naar rust, op zoek naar zichzelf. Hij had al behoorlijk rondgereisd, afgezworven en gedood. In Leffinge vond hij dan wel een plekje waar het vrij rustig was, maar precies doordat hij er de deuren openzette, was het er dikwijls veel drukker dan hem lief was. 'Hij had te veel vrienden', aldus Frank. 'Het was meteen een succes. Het café was een schort groot, een vierde van wat het nu is. Maar iedereen wilde er zijn: Arno, Danny Willems en Raf Opstaele met de hele ploeg die op zijn buitenlandse missies zijn kunstinstallaties ging optrekken.'

'Toen Koenraad met het café begon, was hij in Oostende al wat bekend', zegt Joris Vaneessen, neef van de broers Dirk, Jan en Frank Vaneessen die in de begin dagen een hoofdrol zouden spelen in en rond dat café onder de kerktoren. 'Hij was sympathiek, met een brede filosofische visie en was enorm graag gezien, zowel door de Oostendenaren als door de Leffingenaren. Veel mensen kwamen van Oostende naar hier: ze waren blij dat ze een stekje hadden waar ze even de drukte konden ontvluchten. Ook ouderemensen kwamen er. Mensen met een brede muzikale visie. Om naar schlagers te luisteren moest je er niet zijn.'

Nog een van die vroegste stamgasten was Yves Bonte. Hij zat in het bestuur van de jeugdclub die enkele jaren eerder, tijdens de kermis in september 1972, was opgericht. 'Doorgaans bleven we daar tot twaalf uur zitten en daarna zakten we af naar het café bij de kerk. Je kon er een glas drinken, maar ook voor een habbekrats iets eten. Het was er altijd feest, dikwijls tot 's morgens vroeg. In het weekend was het doorgaans vijf of zes uur. De *Bolero* was er altijd het laatste nummer. Als Maurice Ravel zijn eerste noten inzette, kon je beter je jas aantrekken. Koen was

een joviale kerel die altijd plezier had. Misschien dat hij even in de keuken ging blowen, maar dat hoorde erbij. Hij was altijd tevreden en hij was allemans vriend.'

Frank Vaneessen was weliswaar wat jonger, maar was twee handen op een buik met Koen: 'In die tijd trok ik vaak met mijn broer Jan naar Oostende, ondermeer naar de Folk & Blues. Maar met Koen kwam ik overal, ook in veel andere cafés. Hij was vijftientig, acht jaar ouder dan ik. Hij durfde alles. Ik keek me de ogen uit het hoofd.'

Koen was een man van de wereld. Hij had uitstraling en levenslust in overvloed en was ondernemend. Hij nam initiatieven die het leven van vele jongeren zouden veranderen. Zo organiseerde hij in 1974 voor het eerst een evenement op de zondag na de kermis, de derde zondag van september, ook wel 'Koeken zondag' genoemd.

Maar op kerstdag 1974, dag op dag een jaar na dat hij de deuren van Het Zwerverhof geopend had, sloeg het noodlot toe. De jonge café uitbater kwam in een auto-ongeluk om het leven. 'Op de weg naar Zevekote belandde hij met zijn wagentje in de gracht en verdronk. Een donderslag bij heldere hemel', zegt Jean Tant, toen ook een jonge Leffingen naar die eens pilfiguur zou worden in het ontstaan van het festival. 'Niets zou nadien nog zijn zoals het was. Koen was zo'n uniek figuur', mijmert Frank. 'Dat jaar met hem was heel bijzonder.' Zijn dood kwam als een grote schok.

Maarten maakte de brug

Jan Cheroutre, een ingeweken Waregemnaar die door de liefde zeewaarts was getrokken, had Mieke Vanhaverbeke leren kennen tijdens een weekend voor jeugdclubs. 'Zij was al langer bevriend met Koen en zo belandden we wel vaker in zijn café. Koen was een speciale, interessante en lieve man. Een gezellige en inspirerende figuur. Een echte hippie eigenlijk. Hij was op reis geweest in India en ook al was de tijd van de hippies

eigenlijk al voorbij, het was nog aan zijn kleren te zien. Na zijn dood leek het er even op dat het verhaal van Het Zwerverhof van korte duur zou zijn, maar gelukkig bleek Maarten De Herdt, die in Oostende ook al de Folk & Blues en de Sloopy's uitbaatte, bereid om het etablissement over te nemen.'

Frank Vaneessen gniffelt wanneer hij de term 'overname' hoort. 'Maarten heeft destijds inderdaad het café overgenomen van Koens vrouw Marie. Waarschijnlijk voor een appel en een ei. Want meer dan een stoof was er niet. De inboedel van het café was rijp voor het stort. Maarten is eigenlijk een zakenman. Hij had ook een schrijnwerkerij in Middelkerke en is meteen aan de hoognodige verbouwingen begonnen.'

Maarten zou een overgangsfiguur blijken. Hij breidde het café uit met de 'vaute', wat eerder tot het privé gedeelte van het pand behoorde. Dat stuk zou later bekend worden als het podium van het oude café. Zelf stond hij niet vaak achter de toog. Dat liethij over aan jongeren die wat wilden bijverdienen. 'Ik heb hier een eerste keer maanden gestaan, dan was er een zekere Dirk, hij was slaager, ik weet nog dat we hem "Kotelette" noemden', aldus Jan Cheroutre. 'Er was ook een koppel, Jo en Mie, die even boven het café hebben gewoond, maar die zijn maar een paar maanden gebleven. Vervolgens was er nog Marcel De Schepper, die het ook niet lang volhield en uiteindelijk waren de broers Frank en Jan Vaneessen aan zet.' Zij waren opgegroeid om de hoeken al van de eerste dag niet uit het café weg te slaan. Jan wist intussen dat de wereld zich niet beperkte tot Leffingen of Oostende. Hij studeerde film in Brussel. Hij was jong, ondernemend en een dromer. 'Jan zag overal mogelijkheden', zegt Jan Cheroutre. 'Hij programmeerde af en toe ook al een optreden.'

Aan de toog in de jeugdclub.

De Brugge maakt de jeugd

Dat was niet nieuw in Leffinge. Jeugdclub De Brugge die in 1972 was opgericht, organiseerde ook al af en toe kleine concerten. Een van de oprichters van die jeugdclub was Jean Tant. Hij sleet veel avonden aan de toog van Het Zwerverhof. ‘Eigenlijk had Koen al een zaadje geplant door met de kermishieropenboerenkariet steden te doen. Daarmee toonde hij dat dorpsfeesten in Leffinge iets anders konden bieden dan de traditionele draaimolens en het schietkraam. Met de jeugdclub organiseerden we weleens een concertje. Een aantal keren trokken we daarvoor naar de zaal van café Het Centrum, dat inmiddels gesloopt is. Ik herinner me dat we daar concerten van de folkgroep Rum programmeerden en ook van de band Pluto waarvan Noël Steen, de organisator van Rock Torhout, drummer was. Een andere keer weken we uit naar de grote zaal aan de Vaart, de Malpertuus of de Touring-Gasthof, zoals dat vroeger heette, denk ik. Die is ook gesloopt. Zogaat dat, zulke gebouwen gaan overal tegen de grond.’

Toen de jeugdclub werd opgericht, was Katrien Vaneessen pas veertien jaar, net oud genoeg om er binnen te mogen. ‘Toen werd er ook weleens iets georganiseerd voor de jongeren, maar dat was altijd in handen van de nonnetjes en de pastoor’, aldus Katrien. ‘We voelden ons daar wat gekneld. Dat was niet echt leuk. Zo zijn we met een hele groep jongeren beginnen na te denken over wat we konden doen. Het fenomeen van de jeugdclubs was toen in opmars. En zo hebben wij in Leffinge in 1972 ook een jeugdclub gestart.’

Jean Tant herinnert zich dat hij en zijn vrienden van de jeugdclub steevast naar het café aan de kerk afzakten nadat ze het pand aan de andere kant van de vaart sloten, ‘om nog een pint te drinken, wat bij te kletsen en misschien ook nog eens paghettiteeten. Het Zwerverhof was samen met de jeugdclub de place to be.’

Yves Bonte, Katrien Vaneessen, Frank Vaneessen.

De Paulusfeesten in Leffinge

Het was de tijdsgeest. De festivals rezen als paddestoelen uit de grond. Weinig verwonderlijk dan ook dat de jongeren van de Leffingse jeugdclub na een bestuursvergadering in Het Centrum bij Margrietje aan het fantaseren gingen over een festival zoals dat op het Pauluspleintje in Oostende. Joris Vaneessen beaamt dat de Paulusfeesten de inspiratie vormden. 'Maar zij keken op hun beurt naar de Gentse Feesten. En in diezelfde periode ontstonden ook de Lokerse Feesten en Dranouter. Allemaal geen toeval.'

Yves Bonte herinnert zich dat hij zijn vrienden van de jeugdclub in die tijd wat jaloers waren op de Paulusfeesten. 'Je moet rekenen, heel veel mensen van Leffinge trokken er jaarlijks heen. Het was er heel gezellig. Ik denk dat het daardoor kriebelde om ook iets te doen in Leffinge. We zeiden tegen elkaar: "We kunnen dat toch ook in Leffinge?"' Het jeugdige enthousiasme – of noem het de onbezonnenheid – liet zich niet intomen.

'We zijn naar Maartengestapt en vroegen hem of we het café mochten gebruiken', weet Yves nog. 'Hij zag dat wel zitten. "Je moet alleen na afloop alles goed poetsen", zei hij. Dat was zijn bijdrage, meer heeft hij niet gedaan.'

Dirk Inghelram was vijftien toen het eerste festival plaatsvond. Sindsdien heeft hij een enkele editie gemist. En vanaf 1981 was hij ook medewerker en later bestuurslid. 'Er was overal wel iets te beleven en Leffinge moest dat ook hebben. Eerst was het gratis en niet zozeer een muziekfestival, maar eerder een volksgebeurtenis, zoals de Paulusfeesten dat nog altijd zijn. Pas in de jaren tachtig is dat volksfeest meer geëvolueerd naar een festival.'

De Paulusfeesten waren geen concurrentie voor wat men in Leffinge wilde doen. Integendeel. Er kwam veel steun uit Oostende. 'Ieder jaar was er een uitgebreide verhuisspullen van Oostende naar Leffinge. We hadden een goeie band met de mensen van het Paulusplein', zegt Yves Bonte.

Maar het was een spel van geven en nemen. En dat is het nog. Anno 2026 leent Leffingeleuren nog altijd materiaal van de Paulusfeesten en mag het er in ruil voor een handvol tickets promo maken voor het festival. Zelfs Iwein Scheer die intussen al 62 jaar zijn Kroeg openhoudt, gebruikt nog materiaal van Leffingeleuren voor zijn Pauluskleintje, een kleinschalig feest dat hij met een aantal pioniers van de Paulusfeesten in juli voor zijn café organiseert.

‘Als wederdienst voor het materiaal dat we gebruikten, moesten we een café uitbaten op de Paulusfeesten’, weet Rik Despodt nog. ‘De eerste keer was dat een plek die al jaren leegstond, in een van de zijstraatjes van het Paulusplein. Johan Verminnen zou daar optreden. We kregen pas een dag voordien de sleutel, maar toen we er binnenstapten, troffen we een ruïne aan. Het had er aan alle kanten binnen geregend. Het podium bestond uit vezelplaten die waken verstorven waren. Er waren vandalen gepasseerd die zich hadden uitgeleefd. Ook achter de toog moesten we een en ander uitbreken en verstevigen. Er waren verlengkabels nodig om de plek te verlichten. Toch kregen we de klus op het nippertje geklaard. We konden er pinten tappen en er was een podium waar Johan Verminnen een fantastisch optreden gaf. Dat was echt een unieke belevenis. We hebben dat daar vijf of zes jaar gedaan.’

‘Voor de rest zijn we gaan aankloppen bij de Jeugd-, Feest- en Cultuurrad’, vertelt Yves Bonte. Leffinge was net in dat jaar, 1977, gefusioneerd met Middelkerke. ‘We konden daar rekenen op een kleine bijdrage. Veel was het niet. We moesten het met heel weinig middelen zien te rooien.’

‘Eigenlijk was die fusie met Middelkerke een motief om met Leffingeleuren te beginnen’, legt Frank Vaneessen uit. ‘Daardoor konden we materiaal gebruiken van de gemeente dat we niet hadden, maar we wilden vooral ook tonen dat we in Leffinge in staat waren om iets neer te zetten wat ze in Middelkerke niet konden.’

De pioniers

Dat Jimmy Carter als 39ste president van Amerika werd beëdigd in 1977 staat overal geboekstaafd. Net zoals het feit dat er bij ons voor het eerst op deze munt werd overgeschakeld. Op 16 augustus overleed Elvis Presley en op 16 september bliezen Marc Bolan en Maria Callas hun laatste adem uit. Maar wie effectief besliste om in Leffinge een festival op te richten, daar zijn de geschiedschrijvers nog niet uit.

Gevraagd naar de stichter of de grondlegger van Leffingeleuren, valt steevast de naam van Jan Vaneessen, jarenlang de artistiek leider van het festival. Iedereen die van dicht of ver iets met Leffingeleuren te maken heeft gehad, is het erover eens dat het festival zonder Jan nooit de uitstraling en het karakter zou hebben gehad waarmee het zich zou onderscheiden. Meer nog, zonder hem zou het geen lang leven beschoren zijn geweest. Dirk Vaneessen, de zes jaar oudere broer van Jan, is er ten stelligste van overtuigd dat Jan de oprichter was. ‘Ik zat aan de hoek van de toog van De Zwerver toen de eerste plannen voor Leffingeleuren werden gesmeed. Jan voerde toen het hoge woord.’ Ook Jan Cheroutre twijfelt er niet aan: ‘Toen Jan met Iwein Scheer, de patron van de Paulusfeesten, over een eigen festivalletje in Leffinge begon, was de zaak vlug beklonken.’ Maar Yves Bonte en zijn vrouw Katrien Vaneessen zijn er dan weer zeker van dat de eerste Leffingeleuren een initiatief was van de jeugdclub. Op de vraag wie dan de grote roerganger was, noemt hij ‘Eddy Ornelis, die overleden is. Mijn broer Willy was er ook bij, Jean Tant en Joris Vaneessen. Hij is de degene die de naam heeft verzonnen.’

Joris beaamt dat hij met de naam op de propen kwam, maar in zijn versie kwam hij op het idee aan de toog van De Zwerver. ‘We hadden een programma in elkaar gestoken en moesten nog een naam hebben. We wilden iets dat niet voor de hand lag. “Leffings Gebeuren” vonden we te gemakkelijk. Maar de naam Leffing moest

er dus wel in zitten. Precies omdat we ons van Middelkerkewilden onderscheiden. Entoe heb ik voorgesteld om het “Leffingeleuren” te noemen. Dat bekt gemakkelijk met die twee L'en. We hebben van die dubbele L later nog een begrip proberen te maken. Op de affiches van LL89 en LL90 pakten we ermee uit.’

Leuren betekent in de eerste plaats ‘langs de deuren gaan om iets te verkopen of aan te bieden’, maar in figuurlijke zin wordt het ook gebruikt om aan te geven dat je ‘iemand aan het lijntje houdt’ of ‘zonder respect behandelt’. Joris had vooral die tweede betekenis in gedachten. ‘We vonden dat veel van de organisatoren van evenementen en festivals met de voeten van hun publiek leurdën. En wij wilden dat níét doen. Maar ik herinner me nog dat na het eerste weekend onze burens, Henri en Simonne, zeiden: “Verdorie, dat was hier nogal iets met die Leffingefleuren.” En toen zei ik tegen Jan: “Dat had de naam moeten zijn, de plek waar je komt om op te fleuren.” Maar we hadden toen een naam en daar hebben we dan maar aan vastgehouden.’ In *De Morgen* werd in 2002 gesteld dat de naam eerst ‘Leffinge Gebeuren’ zou zijn geweest, maar dat voor de alliteratie werd geopteerd, omdat de term ‘leuren’ beter weergaf dat men er ook en vooral ‘een idee wilde doorgeven’.

Ermag dan discussie zijn over wie aan welk toeg het startschot van het festival gegeven heeft, uit de vele verhalen kunnen we afleiden dat zowel in De Zwerver als in De Brugge, maar ook in cafés als Het Centrum hardop werd gedroomd van een eigen festival. Dat de meeste hoofdrolspelers in dit verhaal meer dan geregeld naar Oostende trokken, had daar veel mee te maken. Niet alleen werd er minder nauw gekeken op rijden onder invloed in die tijd, men stond ook vlugger in Oostende dan in Middelkerke.

‘Ons dorp was dan wel een deelgemeente van Middelkerke, maar er was geen enkele vorm van openbaar vervoer ernaartoe. De enige bus die in Leffinge passeerde, ging van Diksmuide naar Oostende. Na de lagere school moest je voor elke vorm van voortgezet onderwijs – of het nu de vakschool, het atheneum of het college was – richting Oostende’, zegt Joris Vaneessen.

‘Wij hebben nooit in Leffinge gewoond’, zegt Jan Cheroutre, die met zijn gezin in Mariakerke belandde. Hij was dus een Oostendenaar. ‘Maar we hebben een tijdlang serieus overwogen om naar Leffinge te verhuizen, want we voelden ons er thuis. Maar met onze schoolgaande kinderen was dat niet echt praktisch. Hoewel, in die tijd was de piste van de luchthaven nog niet verlengd, je stond een stuk sneller in Oostende.’

Bus, brommer, auto of fiets, alle vervoermiddelen gingen richting Koningin der Badsteden. Vandaar dat de jeugd als snel cafés als De Sloopy's, de Folk & Blues en Het Hemelsbreed Verschildte – plekken die tot de verbeelding spraken doordat er heel wat muzikanten rondhingen. En ook de Paulusfeesten zetten veel jongeren aan het dromen.

Frank Vaneessen herinnert zich alleszins dat ook Jan al langer plannen had voor een festival. ‘Jan sprak daar vaker over met Iwein en gaf te kennen dat hij zoiets wilde doen. “Maar,” zei hij altijd, “geen gewone feesten. We gaan voor de muziek.”’ Frank moet erom lachen. ‘Dat feesten kwam er vanzelf wel bij. Maar wat Jan bedoelde, was dat hij iets wilde neerzetten dat anders was, dat wat in Leffinge gebeurde niet te vergelijken was met wat elders gedaan werd. Het moest een muziekfestival zijn.’

Joris Vaneessen en Eddy Ornelis.

1972

Volksdans was een van de vaste activiteiten tijdens het festival.

*Jan en Frank Vaneessen met buurman Raymond voor het café rond 1981.
Aan het raam hangt een affiche van een concert van Dave Keir, een van de eerste artiesten waarmee Jean Tant heeft gewerkt.*

De geboorte van vzw De Zwerver

Er werden eerder al sporadisch concerten georganiseerd in het dorp, onder andere door de jeugdclub, die daarvoor naar Het Centrum of de Malpertuus trok. Maar café De Zwerver wilde meer. Het wilde een podium bieden aan jong talent. Om dat organisatorisch mogelijk te maken werd in 1977 vzw De Zwerver opgericht. Jan en Frank Vaneessen maakten er deel van uit, samen met enkele vaste bezoekers: Joris Vaneessen, Viviane Rolier en Jan Cheroutre. Die laatste herinnert zich dat er voor de statuten van de vzw een voorzitter, secretaris en een penningmeester moesten worden aangeduid. 'Er waren meerdere kandidaten voor de titel van voorzitter en dus stelde iemand voor om de oudste van de bendes als voorzitter aan te duiden. Endat was ik. Terwijl ik helemaal nooit de ambitie had om van wat dan ook voorzitter te zijn. Maar ik ben het wel 42 jaar gebleven. Op papier, ik ga dat erbij zeggen, want in feite is mijn bijdrage als voorzitter miniem gebleven. Ik was ervoor al bij voor de praktische zaken. Ik was schrijnwerker, timmerman, kon redelijk goed met mijn handen werken, opbouwen en demonteren. Voor de rest heb ik als voorzitter vooral goed handtekeningen leren zetten. Dat was mijn grote bijdrage', lacht hij.

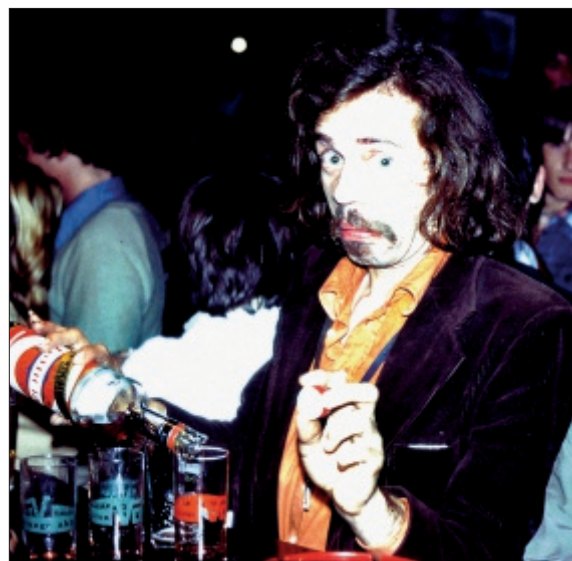
De huidige gezakelijk leider Johan Vyncknuanceert de woorden van Jan Cheroutre. 'Jan is te bescheiden en discreet', zegthij. 'Toen hij nog voorzitter was en ik jaarlijks de balans- en jaarrekeningen moest toelichten voor de algemene vergadering en het bestuur, voelde hij altijd goed aan wat er moest gebeuren. Het was ook Jan Cheroutre die jaren later, als eerste van de stichtende bestuurders, ervoor pleitte om het bestuur van de vzw te verjongen. Hij maakte zelf als eerste plaats.'

De officiële annalen bestempelen de eerste Leffingeleuren in 1977 als een samenwerking tussen jeugdclub De Brugge en vzw De Zwerver. De datum was dezelfde als diegene die Koenraad Levecke een paar jaar eerder had gekozen, Koeken zondag, de zondag na de kermis. In Leffinge is dat de derde zondag van september. Het was een gratis tweedaagse met vier bands op de affiche. Naast de optredens van Waso (met Koen Decauter), Jordan Lane, Simple Blues Incorporate en Parasar was er plaats voor volkstoneel, fanfare en allerlei animatie – het soort vertier waardeloos door snee Leffingenaren meevertroefd waren. Het was de meest directe manier om hen mee op de boot te krijgen die hen in allerlei nieuwe, ongekende richtingen zou brengen.

1977

TV Monument, 1978.

Koen De Cauter.

Het festival vond plaats pal voor het café. ‘Het Marktplaats was toen nog veel groter’, zegt Dirk Inghelram. ‘De weg liep veel dichterbij de kerk. Voor het café stond een podium in openlucht voor optredens en nog een reeks kleinere tentjes met een wijnbar, een restaurant en een toog met verschillende tapkranen.’ Jean Tant, die bij de jeugdclub naar eigen zeggen de taken van penningmeester en secretaris vervulde, omdat hij ‘graag bezig was met de cijfers’ weet nog ‘dat de eerste jaren de winsten verloren gingen, vijfdeendeel werd tussen de jeugdclubs De Zwerver.’ Wellicht viel er het eerste jaar niet bijster veel te verdelen. De inkomsten moesten toen vooral uit de drank komen. ‘Maar we waren verplicht om bier af te nemen bij de brouwer die toen eigenaar was van het café’, zegt Yves Bonte. ‘Die zette de vaten neer met een tapkraan, maar zonder koeling. Je kunt wel denken dat er veel bier in de goot terecht kwam. Maar goed, we lokten meer volk dan we hadden verwacht. We hadden gehoopt op honderd man en er waren er driehonderd.’

Jan was de man

Een jaar later was Maarten De Herdt niet langer de uitbater van Het Zwerverhof. Jan en Frank Vaneessen, die al langer achter de toog stonden, hadden beslist om het werk van Koen in het café verder te zetten en Jan herdoopte het in De Zwerver, de vorige naam vond hij te lang. Ze waren graag onder de mensen en zoals Frank zegt: ‘We hadden niet veel zin om “vooreenbaas”

De jaarlijkse optocht van de fanfare, 1979.

te werken.’ Het café kwam eerst in handen van vzw De Zwerver. Pas later zou Jan Vaneessen zelfstandig uitbater worden. Maar vanaf toen werd het café laagdrempelig en toegankelijk: het werd voor velen, zoals Jan Cheroutre het stelt, ‘een tweede thuis’.

De tijd bestond er niet meer. Je kon er ieder moment binnenwaaien. Tot laat in de nacht. Zulke etablissementen waren doorgaans niet op het platteland te vinden en nog minder onder een kerktoeren. Gewoon door er te zijn leek het café te zeggen: durf af te wijken van de norm, van de moraal dat je in de pashoort telopen. De Zwerver werd een ontmoetingsplaats in iedere zin van het woord. Je kwam er om te ontmoeten, niet gedwongen te doen wat de regels voorschreven. Mensen voor wie het allemaal ook soms wat anders mocht zijn of zij die graag in het gezelschap vertoefden van eigenzinnige figuren. De dromen en ambities waren anders en ongewoon groot voor een dorp waar doorgaans niemand uit de toon viel.

Voor Jan Vaneessen was een dromer en een doordrijver. Bij Jean Tant gaan de ogen blinken wanneer hij over Jan Vaneessen begint. ‘Mensen vonden elkaar in de sfeer die Jan samen met Franken later Wim Poelaert in het café creëerde.’ Het waren figuren die in dat kleine café een verbondenheid en een kameraadschap onder de mensen teweegbrachten die de ideale stof bleek om dromen, fantasieën mee te realiseren. Het enthousiasme waarmee Jan en co hun klanten besmetten, ging verder dan de toog. Schaarde de jeugdclub zich van in het begin achter het festival, in latere jaren zouden ook andere verenigingen in het dorp bijdragen aan iets wat al vlug een uitstraling kreeg tot ver buiten het dorp.’

Johan Opstaele, boezemvriend van Jan Vaneessen en de kunstenaar die al vrij snel zijn stempel ging drukken op het festival, vult aan: ‘Leffing en leuren was net zoals de andere realisaties van De Zwerver, een werk van de hele ploeg. Maar de projecten werden vaak uitgedacht en aangevraagd door Jan.

De jaarlijkse optocht van de fanfare, hier voor het Radioactief Monument, het kunstwerk dat in 1979 op Leffingeleuren stond.. Die hield zich doorgaans slim op de achtergrond, zodat iedereen af en toe eens op de voorgrond kon treden. Ik vind dat mooi. Dat verklaart ten dele het succes van Leffingeleuren. Het is een project van een ploeg die samen iets maakte. Dat is tot op vandaag zo. Veel van dezelfde mensen die vroeger betrokken waren bij de opbouw, zijn er nog altijd bij. En maken decors en zo. Om het festival mooier te maken. Jan speelde ook heel snel in opmaatschappelijke veranderingen. Een intelligente kerel éen durver. Hij was misschien wat gesloten, maar je kon met hem over alles praten. Werkelijk over alles. Dat maakte hem ook zo'n fantastisch goeie barman. Zelfs als je om vier uur's nachts meteen stuk in je kraag aanzijntoog hing, ging hij het gesprek aan. Dat was een groot talent dat hij later ook gebruikt heeft toen hij met politici moest onderhandelen. Hij had een goed aanvoelen van de realiteit, in tegenstelling tot mij.'

Zijn jongere broer Frank volgde hem gedwee. 'Al wat Jan deed, was voor mij oké. Als we maar iets deden dat anders was.' En zoals Jan een bijzonder talent had om te weten hoe hij mensen kon inschakelen, hen op de juiste plek kon zetten zodat ze het grotere doel konden dienen, kon hij bijvoorbeeld in de vroege jaren door toedoen van zijn broer aan een geluidsinstallatie raken. 'We haalden stukken van hier en van ginder', weet Frank nog goed. 'Er was een winkel in Oostende die ik kende, JL Sound, waar ik vaak ging aankloppen voor materiaal. Mijn broer zei dan: "Ga jij maar versterkers en micro's halen." Op een andere plek, bij Debaets, vond ik dan weereen mengpaneel en boxen. Er kwamen nog meer boxen van bij Gerard Despodt. En Roger Christiaens, die toen de PA deed, zei: "Frank, doe maar je plastron aan, dat gaat hier fantastisch zijn.'"

Frank was geen tafelspringer, maar zijn rol was niet te onderschatten. 'Hij dook altijd en overal op als fikser van het een of ander.

Ik had een speciale band met hem', zegt Johan Opstaele. 'Soms speelde ik muziek met hem. Op een keer bleek hij de sleutels van de kerk op zak te hebben. Ik weet niet waar hij die vandaan had. De kerk was toen nog lang niet ontwijd. We glipten naar binnen. Ik speelde niet op het grote orgel boven, maar er stond er beneden ook een en dat maakte een hels kabaal. We hadden goed gedronken en hebben toen een opname gemaakt van hoe we samen Pink Floyd speelden. Jammer genoeg is dat bandje verdwenen, maar het was verdommen niet slecht. Frank en ik speelden toen ook met het idee om de klokken te laten luiden en de deur dicht te doen en op de een of andere manier te blokkeren, zodat de klokken zouden blijven luiden. Zo zaten wij daar over te fantaseren. Ik had wel zin om me af en toe op een vreemde manier te manifesteren.'

Dat had Johan gemeenschappelijk met zijn goeie vriend Jan. Die blies een soort leven in het idyllische decor dat je niet verwachtte in een stil polderdorp. En hij sleurde er iedereen in mee. Ook zijn ouders. Wat dachten zij eigenlijk van de exploten van Jan en Frank? Hungrote broer Dirk beantwoordt die vraag: 'Mijn vader had hoge verwachtingen, zoals iedere vader van zijn zonen. Jan was eigenlijk de intelligentste van de drie zonen. En die begon dan in de kunst, in de film. Maar film, wat doe je daarmee? Dus mijn vader was daar niethonderd procent gelukkig mee. En Frank, die leefde van de liefde. Maar geleidelijk aan begon mijn vader te zien dat het niet slecht was wat ze deden. Ik weet nog dat Jan in het begin van Leffingeleuren er altijd voor zorgde dat er iedere zondagmorgen een fanfare speelde. Dat was om mijn vader een plezier te doen. Die fanfare trok door het dorpenkwamaan De Zwerver een aperitiefconcert geven. Ik moest het café openhouden. Mijn vader zat op de eerste rij. Dan was hij echt fier op zijn zonen. Eén keer was er op zondag een concert van Willem Vermandere en Bram Vermeulen. Voordie ene keer was het voor een zittend publiek. Dat was om mijn moeder een plezier te doen. Ze kon niet meer lang rechtstaan. En zo beleefde zij ook een prachtige dag.'

Buitenpodium in 1978.

De eerste statuten van de vzw.

De drukplaat van de eerste affiche, 1977.

1978: De tweede editie

Bij de tweede editie van het festival, in 1978, was de opzet al meteen wat groter – al spreken de namen op de affiche nu niet meer echt tot de verbeelding. VoorheterstduiktDeFanfareMen GinNameop. Hetspeelsestraatorkestdataande Paulusfeesten verbonden was, zou op vrijdagavond verschillende jaren het festival inzetten. ‘Die gasten kwamen voor een handvol bierbonnengraagnahier’, zegt Joris. Datereenfanfare alsopenerdoorhetdorpmarcheerde, zoujarenlangeentraditieblijven. ‘Hetwaseenmanierom voeling met de doorsnee bewoner te behouden, omaniederebewoneraantegevendathetfeest was begonnen.’ Op de affiche prijkte met Derrol Adams dan wel een Amerikaanse naam, maar de folklegende met de banjo had al langer in ons land een tweede thuis gevonden. The Fondy Riverside Bullet Band klonk eveneens internationaal, maar was een jazzband die uit een café in Boom was gegroeid en dweept met alles wat naar New Orleans rook. Het Heidelberg Swing Combo was al even buitenlands. De naam van de band liet vermoeden dat het combo helemaal uit de Duitsedeelstaat Baden-Württemberg naar de Belgische kust was gereden, maar in werkelijkheid kwamen alle leden uit de buurt, verklapt Joris Vaneessen: ‘Het Heidelberg Swing Combo is vernoemd naar café Heidelberg in Loppem. Uitbater Tony was jazzliefhebber en organiseerde er regelmatig jazzconcerten. Hij bood een vastestekaanhetHeidelbergSwingCombo. Oostendenaar Eddy Lagae (Eddy Butcher), in Oostende beter bekend als ‘Eddy trompette’, bezocht regelmatig De Zwerver en maakte deel uit van het orkest. Hij was onderwijzer, maar kon een partituur lezen en was een heel goeie trompettist. Het Heidelberg Swing Combo speelde voornamelijk Dixieland Jazz.’

Eddy Lagae was niet de enige Oostendenaar op de affiche. Ook Michel Vereecke, gitarist en duiker, mocht het podium op. Hij had al solo in het café opgetreden toen Koen nog de uitbater was. Trouwe bezoeker Johan Decroos kan hem

*Het Radio Actief Monument, het kunstwerk dat in 1979 op Leffingeleuren stond.
Rechts Jan Cheroutre, die moest bekomen van het geleverde werk.*

nu nog meteen voor ogen halen: 'Michel had de folk in zich. Die woeste baard van ook Willem Vermandere en Walter De Buck. Hij bracht soms dieprode koralen mee. Ecologisch inzicht bestond toen nog niet.'

Dat de affiche zo jazz-getint was, daar zat Joris Vaneessen voor veel tussen. 'Ik was een jazzfanaat', geeft hij toe. 'We hebben in het begin nog veel jazz gebracht in De Zwerver. Maar met jazz lok je een kleiner publiek, zeker aan de kust.' Want, zo legt Joris uit: 'Als je in het binnenland iets organiseert, heb je in alle richtingen een actieradius van twintig kilometer. Aan de kust heb je een halve cirkel. En dus moesten we op zoek naar muziekgenres waaraan een groter publiek voor was.'

Jan en Joris waren niet allen neven – hun vaders waren broers – ze waren ook gelijkgestemden. Joris was vaak te vinden aan de toog waar Jan

achterstond. 'Toen was het café nog open tijdens de week. Wat moesten we ook de hele tijd doen? Ik was nog niet getrouwd, had nog geen kinderen. Dan ben je blij dat je niet voortdurend thuis voor de buis moet zitten.' Joris was net als Jan creatief. 'Ik was afgestudeerd als regent plastische opvoeding aan de Rijksnormaalschool van Gent. Octave Landuyt was er mijn leermeester. En Jan had film gestudeerd in Brussel. We hadden bakken cultuur opgesnoven en wilden daar iets mee doen in ons leven, we wilden in onze leefwereld uitdragen wat onszelf mentaal had verrijkt.'

Het was dan ook geen toeval dat de beeldende kunst van af het tweede festival haar plaats kreeg. De volgende 25 jaar zou kunst het gezicht van het festival mee bepalen. De installatie waarmee Jan Vaneessen in 1978 uitpakte, was niet toevallig het *TV Monument*. Want net als zijn neef vond ook Jan dat je de wereld niet leerde kennen

Kinderanimatie.
© Soenen-Verhaeghe / Galerie Studio

door alleen maar thuis voor de buis te zitten. Het werk was volgens de toenmalige brochure een 'monument tegen de collectieve verveling, een salon met tv op een platform'. 'Een living op palen', noemt Katrien Vaneessen het kunstwerk. Jan Cheroutre herinnert het zich nog, want hij en Jean-Pierre Godts hadden het voor Jan gelast en getimmerd. 'Het was grappig. De installatie was drie meter hoog en we keken naar een mens die op een comfortabele bank naar tv zat te kijken. Een statement tegen de burgerlijkheid.' Jan Vaneessen zag het als een kritiek op de burgerlijke maatschappij waarin mensen liever dan zelf iets te beleven zich aan de beeldbuis zaten te vergapen. Jan Cheroutre was het hele weekend in de weer met de opbouw en afbraak 'en toen mijn werk erop zat', herinnert hij zich, 'klom ik totaal uitgeput omhoog en viel doodmoe op de bank in slaap. Ik lag er te ronken tot een stuk in de morgen. Vlakbij was er een bushalte en de mensen die er 's morgens de bus namen naar

hun werk zullen hebben gedacht dat ik er mijn roes lag uit te slapen.'

Johan Opstaele, die later veel van de kunstprojecten op Leffinge leuren zou realiseren, vindt het opmerkelijk 'dat een dorpsfestival in een kleine kustgemeente zijn tijd ver vooruit was en fundamentele, ingrijpende veranderingen in de westerse samenleving decennia ervoor feilloos kon voorspellen. 'Met het *TV Monument* was Jan Vaneessen zijn tijd vooruit, stelt Opstaele. Wanneer begon MTV met het uitzenden van videoclips? In 1987. En VTM ontstond pas op 1 februari 1989, en toch wist men in 1978 al in Leffinge dat televisie saaier, platter, leger, dommer en vlakker zou worden, want waar werd in 1978 een tv-monument opgericht tegen de collectieve verveling? Juist, in Leffinge natuurlijk.'

In de vroegste persartikels die over het festival verschenen, wordt Joris Vaneessen wel vaker

geciteerd zeggende dat 'Leffingeleuren cultuur in al haar vormen wil brengen'. Al geeft hij nu wel toe dat het ook de bedoeling was om van het festivaleenvolksfeesttemaken, 'maarwewaren wel kieskeurig in wat we brachten. We wilden delen wat we hadden gezien en meegemaakt, dat gevoel doorgeven, de brug leggen tussen de muziek en de beeldende kunst. Daarom was er vaninhetbeginookeenplastischprojectaanhet feest gekoppeld. Dat was in feite iets wat Walter De Buck met zijn Gentse Feesten had voorge-daan. Hij vond dat kunst het festival bewaakte. Muziek is belangrijk, maar tegelijk ook een bé-tje vluchtig.'

Walter De Buck was niet alleen een inspiratie-bron voor het team achter Leffingeleuren, hij dook ook vaak op in Leffinge. Soms logeerde hij in zijn huifkar in de grote tuin achter het café, waar hij regelmatig optrad. In 1979 al stond hij op het festival op het podium, net als Waso, Tannahill Weavers en Katastroof.

Jan Vaneessen en co. bestempelden hun festi-val graag als een 'projectfestival'. Het was niet zomaar een feestelijk gebeuren, het moest een bijkomende dimensie hebben. Dat maakten de organisatoren ook duidelijk door jaarlijks een centraal thema te kiezen. Het begon met 'Ontmoeting' en werd gevolgd door 'Tijd', 'Geld', 'Afstand', 'Automatisering', 'Alles of Niets', 'De Herinnering', 'Zijn' en 'Het Einde'. Die thema's kwamen vooral aan bod in de kunstwerken en installaties die werden neergezet. Maar Joris Vaneessen benadrukt nog eens dat demonumen-tale kunst waar het festival graag mee uitpakte, ook en vooral toegankelijk moest zijn. 'De instal-laties die we voorstelden, wekten verwondering, maar vertelden vooral een verhaal dat de men-sen konden begrijpen, waarmee ze zich voor een stuk konden identificeren. Ook de waardering voor de inzet en het werk dat verricht werd door een kunstenaar, speelde mee, het vakmanschap dat ermee gepaard ging.'

Zelfdrukte Joris zijn stempel met zijn ontwerpen van de affiches. Maar hij moest wel rekening houden met de wensen van zijn neef. 'In het be-gin stonden de namen van de artiesten er heel klein op, maar na verloop van tijd konden ze niet groot genoeg vermeld staan. Jan was een groot voorstander van groot en opvallend. Daar was ik niet altijd even gelukkig mee.' Wel gelukkig is hij met het lettertype dat al ongeveer vijftig jaar hetzelfde is. 'Leffingeleuren is een lange naam. Vandaar de keuze voor een hoog lettertype. Dat is afgeleid van de Plaza Ultra, een letter met een dubbele outline. En die outline heb ik ingevuld met zwart. Dat lettertype is een begrip gewor-den. Een beetje zoals de letters van Coca-Cola dat ook zijn.'

Concertticket voor het concert van Fairport Convention in Oostende in 1978.

De verkeerde conventie

Als je het met de afstand van de tijd bekijkt, lijkt je een peutertje te zien dat wil lopen nog voor het kangaan. Die indruk hou je over aan het concert van Fairport Convention dat vzw De Zwerver or-ganiseerde in juni 1979 in Oostende. Het was het eerste grote internationale concert van De Zwerver, en het eerste concert ook dat de vzw buiten Leffinge organiseerde. 'Dat was een legendarische flop', horen we iemand in het hoofdkwartier zeggen. Jan Cheroutre lacht. 'Ik weet niet of het financieel zo dramatisch was, er was best wel wat opkomst. Maar het was een onvergetelijk optreden door alle miserie.'

Radio Aktief Monument, 1979, gebouwd door vrijwilligers onder wie Philippe Boutens, Hendrik Mares, Jan Vaneessen, Stefaan Mares, Frank Vaneessen, Rik Despodt, Yves Bonte, Ronny Van Gheluwe, Jan Cheroutre en zittend Jean-Pierre Godts.

1961

Ze zouden het alleszins niet overdoen. De poster blokletterde *The Farewell Concert* en ze hadden ook net een album uit dat *Farewell, Farewell* heette. Frontvrouw Sandy Denny die een jaar eerder gestorven was, had de band al jaren daarvoor verlaten, net als Richard Thompson, wellicht het bekendste ex-lid. Twee maanden later speelden ze in het Britse Cropredy het ultieme afscheidsconcert, maar intussen bestaanz op nieuw en hebben 25 verschillende mensen al deel uitgemaakt van de band.

‘Ze kwamen met de boot uit Engeland. En natuurlijk waren ze al redelijk “gezegend” bij aankomst. Dooreen misverstand hadden zeeën deel van hun instrumenten niet bij. Ik moest op zoek naar een drumstel en een viool. Een viool, je denkt: dat is gemakkelijk. Maar wie een viool bezit, geeft die niet graag af. En een drumstel?

Er was toen nog geen gsm, moet je weten. Ik wilde plekken niet opsommen waar weg geweest zijn voor dat drumstel. En dat was nog maar het begin van de ellende. Het concert vond plaats in de basketbalzaal van het sportcentrum. Daar lag parket op de grond. Het optreden mocht daar plaatsvinden, maar er mocht niet op het parket gedanst of gelopen worden. Er stond een zittribune, dan was er een strook parket – verboden terrein dus – en dan het podium. We hadden de band duidelijk te kennen gegeven, in het Engels jawel, dat er niet op het parket mocht worden gedanst. Maar na het eerste liedje riepen ze de mensen al uit de tribune. “Kom dichterbij, kom dansen.” En wij de mensen maar intomen. Terwijl de groep hen song na song bleef uitnodigen om te dansen... We hebben daar nogal gezweet. En we hebben in die zaal nooit meer een concert georganiseerd.’

Leonardo Alalu.
© Soenen-Verhaeghe / Galerie Studio

Maar het enthousiasme van de jonge ploeg was ongeschonden. Enkele maanden later pakten ze opnieuw uit met een kunstwerk, waarmee Leffingeleuren zich steeds nadrukkelijker als muziek-enkunstenfestivalging profileren. *Radio Aktief Monument*, een nagmaakte koeltoren die bestond uit een metalengeraamte waarover jute overgespannen was, drukte net als een eerdere installatie een bezorgdheid uit over de gang van zaken in de wereld; Jan Vaneessen wilde erop wijzen dat de vlakbij gelegen Franse kerncentrale in Gravelines ook onze gezondheid ernstig kon schaden. Met wat vernuftig knip-en-plakwerk had hij ervoor gezorgd dat de cassette die in de recorder zat 'Radio Activity' van Kraftwerk bleef afspelen, zonder dat het bandje de hele tijd heropgestart of omgedraaid moest worden. Jan Cheroutreen Jean-Pierre Godtshadden uiteindelijk het werk gerealiseerd. De kunstzinnigemaat van Jan, Johan Opstaele, beschreef het eerder als een wat knullige constructie, maar tegenwoordig spreekt hij iets zalvender over een 'aarzelende uitvoering. Maar eigenlijk vond ik die hele installatie best wel wijs, omdat je daar opnieuw voelde dat Leffingeleuren zijn publiek aan het denken wilde zetten. Waar beseftte men, als een van de eerste gemeenten in Vlaanderen, dat kernenergie gevaarlijk kon zijn?' zegt Opstaele. 'De eerste grote kernramp was in Tree Mile Island (VS) in datzelfde jaar 1979, Tsjernobyl (Oekraïne) was in 1986 en Fukushima (Japan) in 2011. En waar werd er dus in 1979 als protest tegen de gevaren van

de kernenergie een nagmaakte koeltoren van achtmeterhooggebouwd? In Leffingen natuurlijk. "Radioactivity is in the air, for you and me", zong Kraftwerk. Wisten we veel dat de aarde zou opwarmen en kerncentrales opnieuw beschouwd zouden worden als "propere" energie. Dit was het eerste project op Leffingeleuren dat monumentale afmetingen had, een piste die de volgende 25 jaar ontwikkeld zou blijven worden.'

Op de affiche zien we in 1979 naast de Fanfare Men Gin Name en de Fanfare Kunst En Vermaak ook Leonardo Alalu en Walter De Buck. Als Walter De Buck er stond, kon Iwein Scheer niet ver weg zijn. Iwein Scheer, zonder wiens Paulusfeesten Leffingeleuren wellicht nooit mogelijk was geweest, was jarenlang een vastegast op het festival. Hij had zijn eigen terrein, zijn eigen installatie. Jan Vaneessen zag hem graag komen. Hij en Iwein waren gelijkgestemde zielen. We kunnen het hem niet meer vragen, maar het adagium van Scheer had dat van Jan kunnen zijn: 'Zachte anarchie is nodig om dingen te kunnen laten gebeuren. Geef ruimte en er ontstaan mooie dingen. Durf tegen regels in te gaan', zei de uitbater van 't Kroegsk toen hij in 2024 mocht vieren dat hij zestig jaar achter de toog van zijn café stond.

't Zijn mooie gedachten. En onlangs deelde hij er nog meer. 'Eigenlijk had ik het niet zo voor de hippies. Ik vond ze een beetje gratis. Ik voelde me meer aangetrokken tot de provobeweging, die kwam daarvoor. De provo's stelden alles in vraag, maar op een ludieke manier. En daar sta ik wel achter. Er zijn geen waarheden. Waarheid heeft verschillende facetten. Ik beschouw mezelf als een zachte anarchist. Ik geloof niet in een alwetend gezag. Ik geloof in een evolutie, wat vandaag waar is en belangrijk is, is morgen niet meer zo. Leffingeleuren is in een tijd ontstaan dat de straat weer ontdekt werd als ontmoetingsplaats of als feestplaats. Wat ik altijd zeer geprecieerd heb aan Leffingeleuren was dat het gedragen was door heel de gemeenschap. En dat is zeer uitzonderlijk vergeleken met de andere

feesten. Want als het Leffingeleuren is, is heel de gemeenschap in Leffinge daarbij betrokken.’

Jan Cheroutre ontkent de grote invloed van Scheer niet. ‘Iwein heeft ons in het begin op veel manieren geholpen, met allerlei raadgevingen en ook door materiaal in bruikleen te geven. Vanaf de derde editie zette hij een eigenzinnige installatie neer op het festival. De eerste keer wisten we niet precies wat hij ging doen. Tot op vrijdag plots een vrachtwagen het plein kwam opgereden en een berg zand uitkieperde voor de deur van de fietsenmaker. Iwein raket dat wat effen en zette er strandstoelen op. Hij verkocht er allerlei strandspullen, drankjes inclusief. In 1983 heette zijn installatie *Moeders keuken*. Dat was een encenering met een Leuvense stoof en oude zetels. Een andere keer pakte hij uit met de melkbrigade. Jekoner allerlei drankjes krijgen, maar telkens gemengd met melk: bier met melk, cognac met melk en noem maar op. Een heel inspirerend figuur. Hij was ook degene die Walter De Buck bij ons heeft binnengebracht. En eens die hier was, was hij niet meer weg te slaan.’

Rik Despodt herinnert zich dat Iwein Scheer er ooit eens stond met een tent gevuld met oude meubels. ‘Wellicht een inboedel die hij bij een sterfgeval had weten te versieren. Er waren zetels, kasten en tafels, een heel interieur eigenlijk. En op zondagavond kwam hij op het idee om dat allemaal te verkopen. Dan was hij ervan af. Een collega van mijn vrouw was al redelijk in de stemming en begon te bieden. Het ging om niet veel geld. Maar uiteindelijk had hij wel bijna de hele inboedel gekocht. Moe en voldaan trok hij naar huis om de volgende dag al die spullen op de stoep voor de deur aan te treffen. En zijn vrouw wist van niets.’

Een volks gebeuren

Wanneer Jean Tant zijn geheugen aanspreekt, kan hij zich van die eerste jaren niet meteen grote namen voor de geest halen: ‘Nee, absoluut niet, die waren er niet. Er was nog geen professionele geluidsinstallatie en het podium was in elkaar getimmerd met planken die we heren verzamelden. Het was allemaal bric-à-brac. Een gezellige boel. Het feest begon doorgaans met de optocht van een fanfare, meestal die uit Klerken. We zidentegen hen: “Wandel gewoon twee keer door de dorpsstraat.” Dat was om de plaatselijke bevolking wat te plezieren, om ze ook mee te hebben in het verhaal van Leffingeleuren als feest voor iedere bewoner van het dorp. Want je weet hoe dat gaat met een festival. Hoe klein ook, naast veel enthousiasme veroorzaakt het ook altijd enig gemopper. Want er is altijd wat geluidsoverlast en ook rumoer van mensen die hoorbaar wat boven hun theewater zijn. In mijn herinnering was die fanfare een goedmakertje naar de plaatselijke bevolking toe.’

In 1979 zien we ook voor het eerst Berten opduiken. Berten was een personage ontsproten aan het brein van Leffingenaar Edward Vyvey, die elk jaar een vervolgverhaal schreef op een toneelstuk dat door dorpsbewoners werd opgevoerd.

Berten In De Politiek, 1980.

De acteurs bevinden zich voor het voormalige gemeentehuis, later het Schippershuis.

Het festival in de late jaren zeventig.

Joeri Hoornaert had duidelijk grote dorst.

Ook heel wat medewerkers speelden mee, onder wie Jean Tant. *'Berten van de Kromnelleboge'*, lacht Jean Tant. *'Vyvey was een leraar hier in Leffinge. Ik heb ook vaak in zijn stukken mee gespeeld.'* Dit soort elementen werd als belangrijk beschouwd om de band met het dorp te versterken, om zo heel het dorp te betrekken bij het festival.

Waso Kwintet uit Gent staat volgens de folder van dat jaar al voor de vierde keer in Leffinge. Koen Decauter zal uiteindelijk een negental keer in Leffinge spelen tussen 1977 en 1997. Hij herinnert zich die optredens niet meer exact, 'maar ik ben blij dat ik veel gespeeld heb. Daardoor weet ik ook niet veel details meer. Maar er valt toch eigenlijk niet veel over te zeggen. Je speelt, je voelt je goed. Dat waren de goeie jaren, jong. De jaren zeventig.'

Aan Leffinge op zich heeft hij wel veel herinneringen, zeker ook het café. 'Dat was geestig, dat was klein. Ik zie het nog voor me. Zo speelden we vroeger, akoestisch.' En hoewel Decauter van Roeselare kwam en later naar Gent versaste, was hij eigenlijk opgegroeid in de streek: 'Wij hadden de Doedelzak. Een café in Moere, aan de Moerdijk. Op de baan naar Torhout. Maar veel meer kan ik niet zeggen behalve dat ik graag naar Leffinge ging, omdat het mijn streek was. Dat speelde zeker mee.'

Zaterdag stond in het teken van Amerikaanse folk en bluegrass met Kasper en Smoketwon Strut. Op zondag speelden onder meer de uit Milaan afkomstige Gruppo Folk Internationalé.

Medewerker Raf Janssens heeft ook nog toneel gespeeld tijdens Leffingeleuren. 'Het was een jaar dat er een gat gevuld moest worden', herinnert hij zich. 'Ik speelde bij de Vaganten (een amateur toneelgezelschap uit Oostende) en Monique Vanhooren wilde toneel spelen. Toen hebben we snel iets in elkaar geflanst. Drie korte sketches rond "de man die thuis komt". De ene keer ligt hij onder de sloef, de andere keer is er een normale situatie en de derde keer is hij de baas.

We hadden hooguit een uur gerepeteerd. De tekst was pure improvisatie. Maar het waren scènes die uit het leven gegrepen waren. We waren albei cafégangers. We kenden de situaties die we moesten uitbeelden. Thuis komen en berispt worden of zelf thuis zijn en de ander ervan langs geven. We hebben dat gat gevuld.'

'Er is iets' veranderd

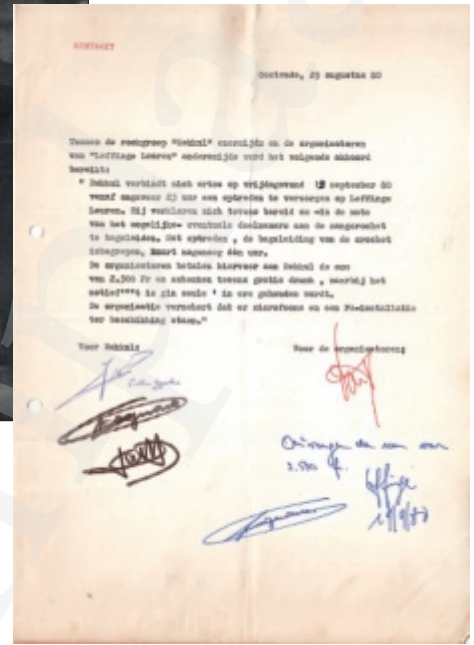
In Londen en andere grote steden trok intussen met de punk een storm door de muziekscene die het hele landschap zou veranderen. De verontwaardiging die tot in Leffinge voelbaar was, werd er veel zachter uitgedrukt. Het festival was nog te jong om al tegendeschenen te gaan schoppen. Te stout mocht het ook niet zijn. Dit was het Vlaamse platteland. 'Ja, we moesten af en toe wat krediet zien te winnen bij de inwoners. Dat deden we ook door, waar het kon, zoveel mogelijk dingen hier te kopen en niet in een warenhuis', aldus Joris Vaneessen. Die bekommernis bestaat nog altijd, volgens zakelijk leider Johan Vynck. 'Dat is nooit anders geweest. Op een bepaald moment moest ik tijdens een onderhandeling met de gemeente over subsidies een overzicht bezorgen van de omzet die Leffingeleuren creëerde bij lokale handelaars. Tegenwoordig gaat het niet alleen meer om het steunen van lokale handelaars, maar om het belang van lokale producten en korteketen-producten promoten.'

Waso speelde geregeld in Leffinge de eerste jaren van het festival.

Rekkul
vlnr: Pascal Dogneaux, Koen Ghesquiere, Danielle Lapeire, Ulrik Ponette.

Het contract van Rekkul.

In 1980 bleven folk en jazz overheersen, maar er vielen met de komst van Walter Verdin ook nieuwe klanken waartenen. Verdin had met “Er is iets” een Nederlandstalig reggaenummer uit, waar ook Jean-Marie Aerts aan had meegewerkt. Dat stond op één in de Vlaamse Top 10. Daarnaast waren de bekendste namen op de affiche de Tannahill Weavers en Alfred Den Ouden en Kristien. Die Alfred Den Ouden was een Nederlandse folkzanger die in de Westhoek was neergedaald, in Dranouter Café De Zon had geopend en daar in 1975 medeoprichter was geworden van Folk Dranouter. Ook Jeggpap New Orleans Band, Dinette, The Shakers en Leonardo waren van de partij. Annemie Piron, afkomstig uit Leffinge, trad er op met haar folktrio waarin ook Frank Pinson (later The Candy Dates) zat. Annemie is altijd blijven zingen, speelde later ook tweemaal op Dranouter met de band Ashels en beschouwt dit optreden als een hoogtepunt. Johan Decroos trok toen voor het eerst naar

Leffinge: ‘Ik denk dat ik er in 1980 voor het eerst bijwas. Omdat Rekkul er toen speelde, een lokale groep uit Gistel/Oostende die een single hadden. “De bakker van de Coö” en op de andere zijde “Oostende Betoncity”. Er is niet veel veranderd.’

In een polderdorp als Leffinge, waar velen nog vertrouwd waren met de landbouw, konden ze best wel wat hooi op hun vork nemen. En zo werd in de zomer van 1980 een ander driedaags festival georganiseerd in de Malpertuus: Folk Jazz en Clown Circus. ‘Om het culturele leven in het dorp te stimuleren’, lezen we in een vergeeld artikel. Het was gratis en er werd te weinig gekeken en geluisterd. ‘Parels voor de zwijnen’ gewaagde men in een ander artikel. Financieel bleek het ook een ferme tegenvaller. Toots Thielemans kreeg zijn gage nooit betaald, weet Ria Constant, de vrouw van Jan Vaneessen nog. Eigenlijk was er een circustent voorzien, maar door een probleem bij het opzetten raakte

die beschadigd en moest in allerijl worden uitgeweken. Het volgende jaar werd het zomerfestival betalend en werd het omgedoopt tot Prikkels, een festival dat ook andere kunsten wilde aanbieden, naast muziek. 'Prikkels was eigenlijk een beetje de aanloop naar de zomer. Na Prikkels kwam het Pauluspleintje', zegt Raf Janssens. 'Leffingeleuren was het einde van het zomerseizoen.'

De uitbating van het café ging ook over van de vzw naarenpvbavanJanenFrankVaneessen. Er werd op 7 november een pvba-fuif georganiseerd.

Kunst was meer dan een gimmick

In 1980 stond er geen kunstwerk op het festival, maar in 1981 werd weer bij die jonge traditie aangeknoopt. Walter De Buck zorgde voor een kunstwerk met als titel *Bandoneon*. Hij was de eerste externe kunstenaar die tijdens het festival een installatie neerzette. Johan Opstaele herinnert zich dat werk als 'een ode aan de levensvreugde in de vorm van een monumentaal uitvergroot bandoneon dat als klein theater- en podiumplaats kon dienen'.

In 1982 stond 2 Belgen op de affiche, en hoewel die toen nog niet zo bekend waren als nu, luidde hun komst wel definitief de intrede in van meer pop en rock, vooral ook de Belpop die toen doorbrak. Je zou al vlug namen zien als Elisa Waut en Arbeid Adelt. De tijdsgeest drong dat ook op. Het was zoals Joris Vaneessen zegt: 'Folk was toen duidelijk op zijn retour. We moesten meer gaan programmeren binnen de genres waar een groter publiek voor was.' Raf Janssens vond het toen wel straf dat 2 Belgen naar Leffinge kwam: 'Op Belgisch niveau was dat een teken naam. Toevallig kopte een Vlaamse krant toen net: "Twee Belgen verongelukt in Spanje." Ik herinner me dat ergens in de communicatie die kop werd overgenomen. Met een toevoegsel: "2 Belgen verongelukt in Spanje, maar nu op Leffingeleuren." Een beetje lugubere vond ik. Het was een idee van Jan Vaneessen.'

Ontmoeting

In krantenartikels werd nogmaals beklemtoond dat het festival zich niet wilde beperken tot muziek: eendriedaags festival met plastische kunst, toneel, muziek en natuurlijk een ander om de innerlijkemen steversterken, werd toegesteld. Vanaf 1982 werd het festival ook opgehangen aan een thema, 'Ontmoeting'.

In een terugblik herinneren Johan Opstaele en Julien Dejonghe er graag aan dat de mode in die jaren best kleurrijk en opvallend was, met felle neonkleuren, oversized kleding met schouder-vullingen, volumineuze kapsels en glanzende stoffen. Maar die bereikten met mondjesmaat Leffinge. Ook 'klonen' van Madonna of Michael Jackson, *Flashdance of The Terminator* vielen er in het straatbeeld niet te noemen. Johan Opstaele zorgde dan maar voor wat kleur, met zijn installatie *Kleurmodule*. Hij zette dat jaar een kleurrijke, monumentale sculptuur neer op de markt van Leffinge. Het was een constructie waarin 625 rode plastic stapelbakken 625 blauwe 'ontmoeten' als een mozaïekvormige tekening in een kubusvormige structuur. Een soort Legobouwspel waar aan de blauwe en de rode zijde een vensteropening was waardoor men kon ontdekken dat de kubus binnenin met water gevuld was en dat in het midden van het water een grote vlam brandde. De bakken waren zoals een 'echt' kunstwerk genummerd en getekend door de kunstenaar. Op de rode bakken stond de betekenis van de kleur rood (en vuur) en op de blauwe die van de kleur blauw (en water).

Na het festival werden de bakken verkocht aan het publiek. Het duurde maanden voor ze allemaal uit de tuin achter De Zwerver verdwenen waren. 'Ik denk dat ze toen iets minder dan honderd frank kosten in de aankoop, tachtig misschien, en we verkochten ze aan honderd Belgische frank. Ik herinner me dat ze zo goed als allemaal zijn verkocht. Daarmee was dit een van de weinige projecten die zichzelf terugbetaalden', aldus Johan Opstaele. Je zou kunnen

zeggen dat dit een ‘crowdfunding’ was – een woord en concept dat pas jaren later furore zou maken. Hier en daar duiken vandaag nog van die kratten op in Leffinge en ver daarbuiten. Dit was het eerste kunstwerk van Johan Opstaele, en er zouden er nog volgen op Leffingeleuren. ‘Voor mij was dat een coming-out als beeldend kunstenaar’, zegt hij. ‘Mijn vader was beeldend kunstenaar. Dat wrong een beetje. Ik heb altijd een speciale relatie gehad met hem. Ik heb nooit met hem samengewoond. Dus er was een soort concurrentie. Mijn werk was, net zoals het zijne, monumentaal. Dat is een duidelijke invloed van mijn vader. Als je openbare plekken iets wilt maken, moet er toch een zekere schaal zijn. Anders zie je die dingen gewoon niet staan. Buiten is er zoveel ruimte. Maar tegelijk is er een andere invalshoek. Hij en ik leefden in een soort complexe verhouding van gemis en aantrekking en wilden gezien worden. Als ik daar nu op terugkijk, denk ik dat ik deed wat ik deed op dat hij mij zou zien staan.’

Johan Opstaele was geen kernlid van De Zwerver of Leffingeleuren maar een buitenstaander was hij ook niet. ‘Ik ben geboren in Gent, maar ik heb hier toch een deel van mijn jeugd gespendeerd. Van mijn anderhalf of twee jaar tot mijn zes jaar woonde ik bij mijn grootouders langs vaderskant in Leffinge, aan de vaart. Bij Dis en Marietje. Daarna ben ik in Gent bij mijn andere grootouders gaan wonen. Uiteindelijk ben ik in Brussel

terechtgekomen bij mijn moeder. En ondertussen, merkwaardig genoeg, ging ik uit in Leffinge. In plaats van in Brussel. In het weekend lifte ik naar hier, omdat ik hiervoor vrienden had. Dus zo ben ik hier weer verzeild geraakt, in Het Zwerverhof dat Koen toen net had opgestart. Dat was een zeer leuke tijd. Zo ben ik beter bevriend geraakt met Jan Vaneessen, die ook aan het RITCS studeerde. Heel erg bevriend. We volgden er allebei filmstudies.’

Intussen waren er al wat nieuwe gezichten togetreden tot de vzw die een belangrijke rol zouden vervullen in de jaren die volgden. ‘Jan had een talent voor het spotten van interessante mensen, en trok hen dan aan om te helpen met Leffingeleuren en De Zwerver’, herinnert Frank Vaneessen zich. Dirk Inghelram was wat jonger dan de eerste generatie en had op zichzelf al wat fuiven en concerten georganiseerd, onder andere in Zaal Malpertuis aan de brug. In 1982 had hij daar Roland en The Bluesworkshop georganiseerd en ook 2 Belgen heeft hij eens naar Leffinge gehaald. Rik Despodt en Patrick Janssens waren intussen, naast vaste klant in De Zwerver, ook lid van het kernteam. Deze drie mensen brachten heel wat praktische en technische knowhow naar het festival. Dirk was elektricien, Rik timmerman en Patrick mecanicien en lasser. Alle drie waren ze praktisch ingesteld en handig. Ze konden elk probleem oplossen, en doen dat tot vandaag nog altijd.

1982

Een PA in de late jaren zeventig.

Paul Vandecasteele.
© Soenen-Verhaeghe / Galerie Studio

De concerttent in 1981.
© Soenen-Verhaeghe / Galerie Studio

De Pionier van Mass and Individual Moving op Prikkels 1981. Het eerste werk dat de geboren Leffingenaar Raphaël Opstaël ooit in Leffinge plaatste.
© Soenen-Verhaeghe / Galerie Studio